

โลกธรรมแปด

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรม “โลกธรรม ๘” โลกธรรม ๘ ลาก เลื่อมลาก สรรเสริญ นินทา ชส เสื่อมชส ทุกข์ สุข ลาก ชส สรรเสริญ สุข เลื่อมลาก เลื่อมชส นินทา ทุกข์ ครอบโลกธาตุอยู่ ครอบโลกธาตุอยู่เลย โลก ทั้งหมดอยู่ใต้อำนาจของโลกธรรม ๘... โลกธรรม ๘ นี้ครอบโลกธาตุอยู่ทั้งหมด แล้วส่วนความทุกข์ จำแนกแจกแจงออกไปนั้นเป็นแขนงแตกออกไป แต่ยอดของมันก็นี้ โลกธรรม ๘ ครอบคลุมหมด ธรรมะนี้เป็นธรรมะเก่าแก่ มีมาแต่ดั้งเดิม พระพุทธเจ้าตรัสรู้หรือไม่ตรัสรู้ก็มีอยู่อย่างนี้

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้ธรรม ตรัสรู้ธรรมเพราะได้ถอนอวิชชาญาณทั้งหมดยกออกจากใจหมด ถึงไม่มีสิ่งใดๆ เข้าไปกระทบในหัวใจดวงนั้นได้เลย หัวใจดวงนั้นผ่องแผ้ว โลกธรรม ๘ นี้ไม่สามารถเข้าไปจับต้อง ไม่เข้าไปรบกวนใจดวงนั้นได้ ถึงบอกว่าเห็น รู้ เหตุว่า โลกธรรม ๘ นี้เป็นธรรมะเก่าแก่ เดิมนี้มีอยู่ ดั้งเดิมแล้วก็จะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

มีลาภ เลื่อมลาภ มียศ เลื่อมยศ นินทาคู่กับสรรเสริญ สุขคู่กับทุกข์ไปตลอด ความที่เป็นของคู่กัน ของคู่กันทำปฏิกิริยาต่อกัน แล้วเราเป็นผู้ที่รับทุกข์ไปตลอด รับทุกข์ รับสุข มีความสุข มีความทุกข์เราก็อพยายามอยากจะขึ้นไป มีสุข มียศถาบรรดาศักดิ์ เราพยายามแสวงหา เราตะเกียกตะกายเข้าไปหาต่างหาก เราที่ว่าเราสร้างสมบุญญาธิการ เราทำคุณงามความดีกันอยู่นี้ก็เป็นเรื่องของในโลกธรรม ๘ แต่ก็ต้องอาศัยตรงนี้เป็นเครื่องดำเนินไปก่อน

แต่เวลามันเสื่อมไปสิ เวลามันเสื่อมจากสิ่งนั้น มันพลัดพรากจากสิ่งนั้นไป มันจะเอาแต่ความทุกข์มาเผาผลาญหัวใจของเราเท่านั้น อย่างนี้มันเป็นโลกธรรม ๘ เห็นไหม โลกกับธรรม ๘ อย่างครอบคลุมสัตว์โลกอยู่ทั้งหมด มันเป็นโดยธรรมชาติของมัน ใครจะหลบเลี่ยงสิ่งนั้นไม่ได้เลย

จะหลบเลี่ยงได้มันต้องกลับมาแก้ที่ต้นเหตุ ต้นเหตุคือว่าในหัวใจเรานะ

มันมีโลกธรรมนอก โลกธรรมในนะ

“โลกธรรมนอก” โลกธรรมนอก หมายถึงว่า สิ่งต่างๆ ที่โลกเขาเป็นกันอยู่ กระแสของโลก นิินทา กล่าวทุกข์กัน จาบจ้วงกัน นี่เป็นเรื่องของข้างนอกมา มันจริงไม่จริงนั่นเป็นส่วนหนึ่ง เพราะเป็นเรื่องจากข้างนอกมา แต่เรื่องจากข้างใน จริงไม่จริงก็ตะครุบเงาตลอดไปเหมือนกัน เพราะมันเป็นเรื่องของข้างใน เรื่องของข้างในคือเรื่องของหัวใจที่มันเป็นไป แล้วมันก็ส่งเสริมความทุกข์ ความไม่เข้าใจ ให้เราร้อนเผาใจตัวเอง มันถึงต้อง...ถ้าแก้มันต้องแก้ที่เรา ไปแก้ที่โลกธรรม ๘ นั้น ธรรมะนี้แก้แก้ปกคลุมโลกอยู่ตลอดไป แล้วจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์นะ เป็นองค์ศาสดาของเรา เป็นผู้ที่มิบุญญามาก เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่า เป็นครูสอนทั้งเทวดา ทั้งหมู่มนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้สอนโลก ๓ โลกธาตุ เป็นผู้ที่ว่าไม่มีใครจะมีอำนาจวาสนา มีฤทธิ์ มีบุญญาธิการเท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่ในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็โดนโลกธรรม ๘ กระทบ แต่กระทบเพราะว่าเป็นเรื่องของโลก เพราะอยู่ในโลก อยู่ในโลก เรื่องของโลก เวลาเผยแผ่ศาสนาไป ในพราหมณ์ต่างๆ ในลัทธิพราหมณ์ต่างๆ มาติมาเตียน “ไม่เคารพคนแก่ ไม่เชื่อฟังคนแก่” นั้นนะ เพราะอะไร เพราะเขายึดถือโลกธรรม ๘ ยึดถือความเห็นของโลกเขาเป็นใหญ่ พราหมณ์นั้นเขาเห็นว่าของเขาถูกต้องมา เพราะถือตามๆ กันมาเป็นเรื่องของโลกล้วนๆ เลย มากล่าวจาบจ้วง มากล่าวติเตียนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่าไม่เคารพ ไม่เชื่อฟัง ไม่เชื่อเรื่องของโลกของเขา

แต่ธรรมในใจ โลกกับธรรม ถ้าธรรมอยู่ในหัวใจดวงนั้นแล้ว โลกมันจะมาขนาดไหนก็ไม่หวั่นไหว แล้วแก้ไขไป แก้ไขไปว่า ไม่มีใครหรอกที่ว่าเกิดมาแล้วจะมีอาวุธสูงสุด ในสัตว์ ๒ เท้า ไม่มีใครประเสริฐเท่ากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องการตรัสรู้ที่ชำแรกออกจากฟองไข

ของอวิชชานี้เป็นเรื่องอาวโสสูงสุด จะไปกราบ ไปเคารพบูชาใครอีก เป็นไปไม่ได้ มันไม่มี นั่นนะ อธิบายให้เขาเข้าใจ อธิบายให้เข้าใจจนเขาเห็นจริงเห็นงาม

เพราะว่า อวิชชาคือความผูกมัดของใจได้คลาย ได้ทำลายเปราะเครื่องยึดใจออกทั้งหมดแล้ว พราหมณ์เห็นดีเห็นงามด้วย ยอมเป็นลูกศิษย์ก็มี บอกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พราหมณ์ต่างๆ ก็ว่าอีกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สอนเป็นการตัด เป็นการทำลาย ทำลาย ครอบครวั ทำลายทุกอย่าง ทำลายหมดเลย ตัดเรื่องของโลกเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พูด “จริง ทำลายจริงๆ แต่เพราะเหตุที่ว่าเรื่องของ ครอบครวั เรื่องของความเป็นอยู่ของโลก มันเป็นเพราะว่ามีสิ่งนั้นแล้วมันถึงจะเกิดความทุกข์ขึ้นมา ไข้ไหม เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลงขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ทำลายความ โลภ ความโกรธ ความหลงในหัวใจนั้น”

นี่ตัด ตัดเพื่อให้เข้ามา เพื่อจะทำลายความโลภ ความโกรธ ความหลง ทำลายความทุกข์ ความ เพลิดเพลินใจ ความเพลิดเพลินใจที่ให้ใจเกาะเกี่ยวยึดมั่นถือมั่น ใจนี้พยายามชวนขวายดิ้นสิ่งต่างๆ เข้ามา จะจริงหรือไม่จริงก็พยายามจะตัดให้มันสนใจเราทั้งนั้น ความยึดมั่นถือมั่น ความผูกพันนี้มัน เป็นเรื่องของความทุกข์โดยแน่นอน ความจริงมันเป็นเรื่องของโลกที่มันหมุนเวียนไป เรื่องคู่ครอง เรื่องโลก เรื่องครอบครวั เรื่องตระกูล มันเป็นไปโดยธรรมชาติที่ว่ามันต้องมีอยู่อย่างนั้น เราจะอยู่ หรือเราจะไม่อยู่ โลกธรรม ๘ มันก็ผูกของมันไป มันครอบโลกอยู่อย่างนั้น

แต่ในสถานะที่ว่าถ้าเราเข้าใจ เราจะหาทางออก มันต้องเนกขัมมบารมี ต้องสลัดตรงนั้นเข้า มา สลัดเข้ามาแล้วพยายามประพฤติปฏิบัติตัวเองเข้าไป ก็ต้องทำลาย ทำลาย ทำลายกิเลสต่างหาก ไม่ใช่ทำลายตระกูล ไม่ใช่ทำลายสิ่งต่างๆ ไม่เคยทำลายสิ่งนั้น สิ่งนั้นมันมีอยู่

พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ไม่มีกิเลสนะ มองรู้แจ้งโลกนอกโลกใน รู้ไปหมด แล้วจะไปทำสิ่งที่ฝืน กับหลักความเป็นจริง เรื่องของโลกมันหยาบเกินไป หยาบมากๆ แต่เรื่องของใจนี้สิมันละเอียดอ่อน กว่า แล้วมันสะสมมาแต่ละภพแต่ละชาติ ฝังไปที่นั่น ผู้ที่รู้ถอนเรื่องภพเรื่องชาติ อัดตามุทิกฐิ ใน หัวใจออกทั้งหมด จะไปเป็นเรื่องเป็นการขวางโลก เป็นไปไม่ได้ หัวใจดวงนี้ละเอียดอ่อนสามารถ เข้ากับสิ่งต่างๆ ได้ นี่โลกภายนอก

แล้วโลกภายในนะ? โลกภายใน พระเจ้าสุปปพุทธะ พระเจ้าสุปปพุทธะเป็นพ่อของพระเทวทัต ไม่พอใจ โลก เห็นไหม โลกธรรม ๘ จากข้างนอกไม่พอใจ ไม่พอใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ไม่เห็นแก่พระเทวทัต รังแกพระเทวทัต เพราะความไม่พอใจ เพราะความไม่รู้ นี้โลก โลกธรรม ๘

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะออกบิณฑบาตไป นั่งขวางทาง ไม่ให้ทาง ไม่ให้ทางนะ เพราะอะไร เพราะความเห็นภายใน ความเห็นจากภายในเข้าใจผิดใจ ความเข้าใจผิด นี้โลกธรรมภายใน โลกธรรมภายนอกเป็นโลกธรรมอยู่ที่ข้างนอก โลกธรรมภายใน เราเองต่างหากเผาผลาญใจของเราขึ้นมา ความเข้าใจผิด ความเข้าใจผิดแล้วกลั่นแกล้งปิดทาง ไม่ให้ทางองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลยว่า อีกภายใน ๗ วัน พระเจ้าสุปปพุทธะจะต้องโคจรนิสฺสพ เพราะมาแกล้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่โลกธรรม ๘ เวลามันครอบหัวใจของคน มันให้ผลในความผิด ความผิดพลาด ความให้ตัวเองตกไปในทางชั่ว ทางต่ำ นี่มันให้ผลขนาดนั้น ด้วยความไม่เข้าใจ ด้วยความโลกธรรม ๘ โดนครอบงำ

โลกธรรม ๘ จากข้างนอกนะ เราดูโลกธรรม ๘ จากข้างนอก ที่ว่าเรื่องต่างๆ ที่เราใช้ชีวิตอยู่อย่างนี้ เราใช้ชีวิตอยู่กับโลกเขานี้ มันรุนแรง มันพัดเรามา ความสรรเสริญนี้ชั่วครู่ชั่วยาม ยศถาบรรดาศักดิ์ เรื่องลาภ ลาภคือสิ่งต่างๆ สมบัติพัสถานนี้ลาภทั้งหมด เราใฝ่หามา เราพยายามแสวงหาเรื่องนี้ของข้างนอก มันอยู่ในโลกธรรมทั้งนั้นเลย แล้วมันจะให้ผลขึ้นมา

ถ้าใจเราเป็นธรรมขึ้นมาบ้าง เราศึกษาธรรม เราหาน้ำดับไฟ น้ำดับไฟนี้ น้ำของธรรม น้ำอมตธรรมนี้ สามารถชำระใจให้สดใส ให้ชุ่มเย็นขึ้นมาได้ เพื่ออยู่กับกระแสโลกเขาไปวันๆ หนึ่งเพื่อให้เข้าใจเรื่องของโลกธรรม เห็นไหม ทรงตัวอยู่ได้ ไม่เป็นเหยื่อของเขา

ถ้าเป็นเหยื่อของเขา มงคลตื่นข่าว ข่าวสิ่งใดเกิดขึ้นมา นี่โลกธรรม ๘ เกิดขึ้นแล้ว สรรเสริญ นินทามันจะเกิดขึ้นไปตลอด ลาภเสื่อมลาภ ลาภนั้นมันมีอยู่ว่า ลาภข้างนอก ลาภข้างใน ลาภจากความภายใน ความพอใจนี่ก็เป็นลาภ ลาภนอก ลาภใน มันจะทำให้เราต้องหมุนเวียนไปในโลกธาตุ เราก็หมุนไปกับเขาอย่างนั้นหรอ นั้นโลกภายนอก เห็นไหม

โลกภายใน พระเจ้าสุปปพุทธะ ความเข้าใจผิด ความเห็นผิด ความคิดของเรา โลกธรรม ๘ ภายในทำให้จิตนี้ฟุ้งซ่าน ทำให้จิตนี้วิตกวิจารณ์ทำในสิ่งต่างๆ ที่กิเลสขับไล่ให้ทำออกไป โลกธรรมภายใน โลกธรรมภายในนี้ทำให้ใจเราเปลี่ยนแปลง เราคิดแล้วเราตริตรอง วิตกวิจารณ์ขึ้นมา เกิดโลกธรรมภายใน โลกธรรมหมุนเวียนไปตลอด หมุนเวียนไป แล้วก็ย่ำคิดย่ำทำ ซ้ำจนออกมา เป็นการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เราจะต้องทำความสงบตรงนี้เข้ามา เราจะต้องทำประพฤติปฏิบัติ ธรรม

เราเห็นโทษจากภายนอก เห็นโทษจากสิ่งที่เขาโกหกมดเท็จกัน การนิททาการเล ความเป็น โกหกมดเท็จ ฟังปากต่อปากมาแล้วก็ต่อปากกันไป จะจริงไม่จริงก็ว่ากันไป อันนั้นมันก็น่าสลด สังเวชอยู่แล้ว ความคิดของเรามันถูกต้องจริงหรือไม่ นี่มันต้องคิดเข้ามา สิ่งกองฟืนกองไฟ จะดับ ฟืนดับไฟต้องชักฟืน จะดับไฟต้องชักฟืนออก ฟืนสุมเข้าไป ไฟต้องจรมเมฆแน่นอน ไฟจะลุกโชติช่วงได้ไฟ

ความคิดก็เหมือนกัน ความคิดในเรื่องโลกธรรม ความคิดในสิ่งที่ว่าเราเข้าใจผิดเข้าใจถูก มันคิดเสริมขึ้นมา ความคิดถูกคิดผิดอันนั้นมันไม่ใช่ความคิดในปัจจุบัน ความคิดในปัจจุบัน ต่อเมื่ออยู่หน้าที่การทำงาน หน้าทีของการงาน เราจะทำงานขณะที่เขาต้องใช้ความคิด อันนั้นเป็นปัจจุบัน ขณะหมดจากการงานแล้วมันควรจะหยุดคิด มันหยุดไม่ได้ หยุดคิด เห็นใหม่ ความคิดนี้ทำให้เราคิดฟุ้งซ่านไป ความคิดนี้ทำให้ต้องใช้พลังงานให้ใจนี้เหนื่อยอ่อนออกไป แล้วผลออกมาจากโลกธรรมที่มันให้คุณค่าต่อกันนั้น มันก็เผาผลาญเข้ามาที่ใจ นี่ความสงบของใจมันไม่มี ความสงบของใจไม่มี

เราจะชำระโลกธรรมจากภายใน เราต้องไม่ให้มีตัวภพ ตัวภพ ตัวกระทบ ตัวภพ ตัวที่จะกระทบกับโลกธรรมภายนอก แล้วจับโลกธรรมภายนอกเข้ามาแล้ว แล้วก็มาอุ่นกิน อุ่นคิด อุ่นอารมณ์ตลอดเวลา อุ่นอารมณ์ของตัวเองไว้อยู่ในความยึด อยู่ในการเห็นของตัวเอง หมุนไป คิดไปตลอด พอคิดไปมันก็ฟุ้งซ่านกลับเข้ามา ฟุ้งซ่านกลับเข้ามา ฟุ้งซ่านเป็นความฟุ้งซ่านนะ ผลที่เกิดจากความคิด คิดผิด คิดถูก คิดถูกก็ให้ผลว่าให้เราทำความกระจำแจ้งในความคิด ปัญญาเราเกิดขึ้น ปัญญาหายๆ ปัญญาของทางโลกเขา แต่ถ้าเกิดเป็นความคิดที่ผิดขึ้นมา จะให้โทษขึ้นมามาก นั่นนะ ความคิดอย่างนั้นมันยังไม่เป็นประโยชน์กับเรา

เราจะทำความสงบเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามาให้ได้ ใจนี้ควรสงบได้ สิ่งที่มีมันพุ่งช่านได้ มันต้องสงบได้ โลกธรรม ๘ ข้างนอก เพราะมันมีสิ่งคู่ เป็น ๔ คู่ เป็น ๘ โลกธรรม ๘ ให้คุณค่าต่อการประสบ มันมีคุณค่า มันทำงานให้ส่งเสริมกัน มันถึงให้พลังงานนั้น เราต้องหมุนตามมันไป

ความคิดภายในก็เหมือนกัน มันให้คุณค่า มันคิดขึ้นมาแล้วตกผลึกจากความคิดนั้นออกมาเป็นมโนกรรม กรรมอันนั้นเกิดขึ้นมาจากในหัวใจ มันเป็นนิสัย ถ้าความคิดนี้คิดบ่อยๆ การกระทำของเรา เรากระทำขึ้นมา เราความคิด ความคิดอันนี้คิดออกบ่อยๆ มันจะเป็นนิสัย ถึงต้องนิสัยนี้พยายามตัดแปลงใจ คัดนิสัยของเราให้อยู่ในร่องในรอย ในร่องในรอยของความที่ว่ามันจะเข้าถึงความสงบของเราได้ ความสงบของใจ ใจจะสงบได้ถึงจะแก้โลกธรรมได้ ถ้าใจเราไม่เกิดความสงบขึ้นมาจะไปแก้โลกธรรมที่ไหน มันก็เป็นส่วนจับใส่ไปกับโลกธรรมนั้น

โลกธรรมนั้นหมุนไปจากข้างนอก ครอบคลุมอยู่ โลกธรรมนี้ครอบคลุมโลกอยู่ โลกธรรมนี้เป็นสากล เป็นสิ่งความจริงที่คลุมอยู่ในโลกนี้ แล้วเราก็เกิดอยู่ในโลกนี้ มันต้องประสบ แต่การประสบแบบกิเลส กับการประสบแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แบบผู้มีธรรม เราไม่มีธรรม เราทำความสงบเข้ามาให้มีหลักของใจ มันก็พอยืนอยู่ได้

มันให้ความสุข ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือเราไม่หวั่นไหวไปกับเขา เรามีสติสัมปชัญญะ จะมอดคิด พยายามคิดว่าสิ่งที่ไปนั้นมันสมควรกับเหตุ สมควรกับผลไหม ถ้าไม่สมควรแก่เหตุ ไม่มีผล เราก็จะไม่เชื่อตามสิ่งนั้น ถ้ามันสมควรแก่เหตุแก่ผล สิ่งนั้นเกิดขึ้นมา มันก็ต้องเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน สิ่งที่เกิดขึ้น มันต้องเกิดขึ้นอยู่แน่นอน จะเป็นคุณงามความดี หรือจะเป็นสิ่งที่ชั่วช้าลามกที่โลกเขาเป็นไป มันเป็นอย่างนั้น สติสัมปชัญญะเราแยกแยะได้ไง

ไม่ถือมงคลตื่นข่าว ไม่ตื่นข่าวไปกับเขา จิตตั้งมั่น ความที่เราเป็นอิสระจากโลกชั่วคราว เราจะมีความสุขของเราด้วย เราไม่ตื่นไปกับเขา เราไม่เป็นเหยื่อ เราไม่เป็นเหยื่อของโลกนี้มันก็ประเสริฐแล้วนะ ประเสริฐที่ว่าไม่ต้องหมุนตามเขาไป

โลกหมุนไป เวียนไป พร้อมกับเอาความสุขความทุกข์ปลอมๆ มาให้ เพราะความสุขความทุกข์นั้นมันก็เป็นโลกธรรม สุขคู่กับทุกข์ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ นิทานคู่กับสรรเสริญ สุขมันต้องคู่กับทุกข์ มันหมุนไป หมุนมา หมุนไปในโลกธรรมนี้ ครอบคลุมอยู่แล้วหมุนไปตลอด เราจะเป็นอย่างนั้นไป เรามีความสุขขึ้นมามันก็ชั่วคราวๆ

ความสุขที่เป็นชั่วคราว ความสุขที่เป็นความชั่วคราว แต่เราพยายามสร้างของเราขึ้นมา ความสุขข้างนอกกับความสุขข้างในมันก็ต่างกัน ความสุขจากของเราที่จิตมันสงบ มันมีความสุขขึ้นมา มันตั้งมันขึ้นมา เพราะมันเกิดจากธรรม ธรรมที่เราพยายามศึกษา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชนะกิเลสทั้งหมด จะถอนอัตตานุทิฏฐิขึ้นมาก็ต้องอาศัยการก้าวเดินเข้าไปของใจ

ใจก้าวเดินเข้าไป ก้าวเดินขึ้นมาให้ใจนี้ตั้งมันขึ้นมา ให้ใจนี้ทรงตัวขึ้นมา ใจนี้ทรงตัวขึ้นมาแล้วพยายามสร้างฐานของใจขึ้นมา สร้างฐานของใจขึ้นมา สร้างพลังงานของใจขึ้นมา อันนั้นเป็นมรรค มรรคอริยสัจจึงเกิดขึ้นมาจากใจ มรรคภายนอก คำรับคำราที่เราศึกษามานั่นเป็นคำรับคำราเป็นทฤษฎี เป็นสุดมยปัญญา เป็นเครื่องดำเนินที่เราจะก่อร่างสร้างตัวขึ้นมา

เราทำความสงบของเราขึ้นมาได้ เราก็ก่อร่างสร้างตัวของเรามาขึ้นมา ต้องพยายาม กิเลสมันรุนแรงมาก กิเลสมันจะขับไล่ โลกธรรมนี้มันสืบทอดกันจากข้างนอกข้างในกระทบกันนะ บ่วงของมาร โลกธรรมภายนอก กับภวาสวะ คือภพของใจ ใจที่มันเป็นสกปรกอยู่นะ มันเข้ากันได้โดยง่าย พอเข้ากันได้โดยง่าย มันติดง่าย แต่มันละยาก เพราะมันเป็นสิ่งที่เคยใจมาเหมือนกัน มันเป็นเรื่องของโลกของเขา มันหมุนไป ใจนี้ก็โลกส่วนๆ ใจ โลกส่วนๆ กับโลกภายนอก คล่องตัวมากที่จะเข้าไปเป็นเนื้อเดียวกัน แต่จะแยกออกมาเนี่ยยากแสนยาก ยากขนาดไหนเราก็ต้องพยายามทำ พยายามทำ นั่นนะถึงว่าธรรมอันนี้เกิดขึ้นมา เพราะความวิริยอุตสาหะ

ความวิริยอุตสาหะนี้เป็นงานชอบ ความเพียรชอบ การงานชอบ ชอบของเรา ชอบของธรรม แต่ไม่ชอบของกิเลส ถ้าชอบของกิเลสมันต้องดึงเราเป็นเหยื่อของกิเลสไป หมุนตามกิเลสไป อันนั้นเป็นงานชอบ เป็นสิ่งที่กิเลสบอกว่าอันนั้นเป็นความชอบของเขา แต่เป็นคุณงามความดีของเรา เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราแยกของเราออกมา ทำจิต พยายามตั้งสติเข้ามา พยายามหลุดดึงลากเอาไว้ จนสงบเข้ามา สงบเข้ามา ความสงบอันนี้มันจะเรื่อยเข้าไป จะละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป จิตนี้มีคุณค่า

พระเทวทัตบวชกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำจิตนี้สงบ เข้าสมาบัติได้ พระเทวทัตเหาะได้นะ ในพระไตรปิฎกว่าพระเทวทัตนี้เหาะเหินเดินอากาศได้ แต่ไม่ยกขึ้นวิปัสสนาเพื่อทำลายภวาสวะ ทำลายตัวภพที่กระทบกับโลกธรรมภายนอก ในเมื่อไม่ทำลาย ไม่จับ ไม่ยกขึ้นวิปัสสนา ความที่ไม่ยกขึ้นวิปัสสนา ถึงความสงบอันนี้มันสงบตัวเข้ามา แต่ในเมื่อไม่ได้ทำลาย

ไม่ได้ยกขึ้นวิปัสสนา ไม่ยกขึ้นวิปัสสนาก็ไม่ได้ทำลายโลกธรรมภายใน ไม่ได้ทำลายเชื้อออกมาถึงโลกธรรม พอออกมาภายนอก พอจิตสงบนั้นเป็นความที่ว่าสุข เป็นความสุข

แต่กิเลสที่มันละเอียดอ่อนกว่า แล้วกิเลสที่ละเอียดอ่อนกว่าบอกว่า “ทำไมผู้ที่เข้ามาหาลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นางวิสาขาถามหาแต่พระนันทะ ถามหาแต่คนนั้น ถามหาแต่พระองค์นั้น พระองค์นี้ ไม่เคยถามหาพระเทวทัต ทำอย่างไรจะทำให้เขาคิดถึงเรา ให้เขามองเห็นว่าเรานี้ก็มีคุณค่า ก็เป็นลูกกษัตริย์เหมือนกัน ออกมาในตระกูลเดียวกัน ทำไมไม่มองเห็นคุณค่า”

นี่โลกธรรมภายในที่จิตสงบแล้วก็ยังไม่ได้ชำระ มันนำอันตรายใหม่

นี่คิดอย่างนั้นออกมา ถึงได้ทำตัวออกไปอย่างนั้น ออกไปหาพระเจ้าอชาตศัตรู เพื่อต้องการให้พระเจ้าอชาตศัตรูศรัทธาในตนนะ ไปแสดงฤทธิ์แสดงเดชให้พระเจ้าอชาตศัตรูเห็นความมีฤทธิ์มีเดชของใจดวงนั้น นั่นนะ เพราะฤทธิ์เดชอันนั้นพระเจ้าอชาตศัตรูเห็นเข้าถึงขนพองสยองเกล้านะ เห็นเป็นงูมาพันบนหัวอย่างนี้ เหาะลงมานี้เป็นพระเทวทัต

ความเคารพ ความศรัทธา นี่เรื่องของโลกๆ โลกธรรม โลกธรรมภายนอกเป็นเสียงนินทา กาลе มันก็ให้ผลเป็นความทุกข์ โลกธรรมภายใน กว่าจะทำจิตให้สงบได้ มันก็ต้องทำให้สติสัมปชัญญะ แล้วถ้าไม่วิปัสสนา ไม่ทำลายเชื้อภพของโลกธรรมที่ว่ามันจะออกไปกระทบข้างนอก มันก็ให้ผลคุณค่าออกเป็นเหมือนกับพระเทวทัตนะ

จิตนี้สงบแล้วแต่ทำไมไม่ขุดคุ้ย ความคิดไม่หา ไม่พยายามจับเงื่อนไขจับปมของความคิด จับเงื่อนไขจับปมของสิ่งที่ลื้อออกมาไปกระทบกับโลกภายนอกล่ะ ถ้าจับเงื่อนไขจับปมของสิ่งนี้เข้าไป ย้อนกลับเข้าไป ต้องย้อนกลับ เห็นใหม่ การจะทำลายโลกธรรมต้องทำลายจากภายใน แต่ในเมื่อไม่ได้ทำลายโลกธรรมจากภายใน ให้โลกธรรมภายในนี้จับไปส่อออกมา

อวิชชาปัจจัย สงขารา สิ่งที่เป็นอวิชชา สิ่งที่มีอำนาจ พญามารในหัวใจนี้มีอำนาจมากกว่า ยังจับไปส่ให้พระเทวทัตออกไปทำอย่างนั้นได้ เห็นไหม พระเทวทัตออกไปทำสิ่งนั้น ออกไปทำแสดงฤทธิ์แสดงเดช แล้วไปเลย ไปทำงานตัวเองตกนรกหมกไหม้ เพราะว่าความคิดของตัวเอง หมุนเวียนไป จะเอาชนะคะคาน นี่โลกธรรมภายในที่มันกระทบกับโลก ไม่ใช่กระทบกับธรรม

ถ้าโลกธรรมเป็นธรรมเข้ามา ธรรมอันนั้นนะ ธรรมที่ว่าเราสร้างสมขึ้นมา มันก็จะเป็นแง่ของเหตุในการเป็นผลดีกับเรา ผลดีคือเป็นบุญผลไม่ดีเป็นบาป บาปกับบุญในหัวใจของเรา นี่

โลกธรรมเป็นของคู่ สิ่งที่เป็นคุณเป็นโทษมันมีอยู่ข้างนอก สุขกับทุกข์อยู่ข้างนอก โลกธรรมภายนอกกับบุญกุศลจากภายใน ถ้าบุญกุศลจากภายในเป็นบุญ เราก็นับวิปัสสนา

สิ่งที่ทำให้กระทบออกมาเป็นความคิดหมุนออกไปนั้นเกิดจากอะไร เกิดจากสังขาร สังขารปรุง สังขารแต่ง เห็นไหม สังขารนี้ปรุงแต่งขึ้นมา จากสัญญาเดิม สัญญาความคิด ความเปรียบเทียบจากหัวใจ จำได้หมายรู้ วิญญาณรับรู้เข้าไป ขั้น ๕ ใจ ขั้น ๕ ที่ไปกระทบกับโลกธรรมภายนอก ความยึดมั่นเป็นตัวตนขึ้นมาที่เกิดจากตรงไหน ความเป็นตัวตนขึ้นมา มันก็เป็นโลกธรรมไปแล้ว นั่นแหละเป็นตัวเป็นตนขึ้นมา กระทบกับโลกธรรมภายในแล้วก็หมุนออกมา

พระเจ้าสุปปพุทธะก็หมุนเวียนอันนี้ออกไปข้างนอก จนทำความสงบมา พระเจ้าสุปปพุทธะยังเป็นเรื่องของโลกๆ ความคิดปุถุชน ความคิดของโลกเลย พระเวทัตถ์จิตนี้สงบเข้ามาแล้ว จิตนี้สงบเข้ามาแล้ว ขนาดว่ามีฤทธิ์มีเดช เหาะเหินเดินฟ้าได้ มันเป็นเรื่องสัจจะความจริงที่ว่าเขามีฤทธิ์มีเดชขึ้นมา เพียงแต่ว่าไม่ทำจิตนี้ให้ยกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนาในขั้น ๕ ใจ

ในขั้น ๕ ที่ว่าคิดหมุนเวียนไป คิดออกมา ความคิด ความปรุง ความแต่งที่ออกไป ออกไปนี้ ความคิดเป็นเรา เรายึดมั่นถือมั่น เราเป็นตัวเป็นตนขึ้นมา นี่เรื่องของโลกธรรมหายๆ ส่วนหายของใจ ส่วนหายของใจที่จะทำลายตัวตนที่ไปกระทบกับโลกธรรมภายใน แล้วออกมาเป็นโลกธรรมภายนอก พระเวทัตถ์ไม่ดูตรงนี้ ไหลไปกับโลกธรรม ๘ ไหลไป ไหลไป นั่นนะ ควรมาเป็นคติตัวอย่าง เป็นคติตัวอย่างกับเราว่า พระเวทัตถ์ยังทำให้ใจสงบได้ พระเวทัตถ์ยังเหาะเหินเดินอากาศได้ ไปทรมานพระเจ้าอชาตศัตรูนั้นนะ ไปได้

ใจเราสงบไหม ถ้าทำความสงบขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา ใจเราสงบขึ้นมา เราจะชำระโลกธรรมของเราได้ ถ้าเราชำระโลกธรรมของเราได้ มันก็ไม่หวั่นไหวไปกับโลกธรรมภายในและภายนอกทั้งหมด แต่ถ้ายังไม่ชำระไม่ได้ จิตนี้สงบเข้ามาแล้วพยายามขุดคุ้ย ต้องถือพระเวทัตถ์นี้เป็นครู เป็นอาจารย์ว่า ถ้าพลาดไปแล้วจะทำให้เราเสียหาย ถ้าเราหมุนเข้ามาๆ จับต้องได้ ความจับต้องอาการที่มันจะไปรับรู้โลกธรรม อาการที่จะรับรู้โลกธรรม แล้วผูกโลกธรรมกับความคิดนี้เป็นอันเดียวกัน เป็นตัวเป็นตน เป็นที่ยึดมั่นถือมั่น เป็นที่ว่าพอยึดมั่นถือมั่นก็เป็นตน เป็นตนก็เป็นเรา เป็นเราก็เป็นว่าเราทำ เราพอใจ เราไม่พอใจ แล้วมันทนไม่ได้ มันทนไม่ได้ตรงที่เขาเหยียบย่ำ เขาถูกรู เขาเหยียดหยาม

ความถูกเหยียดหยาม ความคิด นึกเลสมันหลอกใจ หลอกใจให้ใจใคร่ครวญไปอย่างนั้น ให้ใจคิดไปในแง่ลบแง่บวก นี่โลกธรรมที่เราควรจะเข้าใจโลกธรรม โลกธรรมนั้นก็กลายเป็นมีดอีกคมหนึ่งกลับมาบาดมาเหมือนความคิดของเรา เวลาวิปัสสนาไปมันจะมีความเห็นอย่างนี้

วิปัสสนาหมายถึงว่า เราคิดค้น เราพยายามดูสิ่งที่ไปกระทบกับโลกธรรมนั้น แล้วยึดมันเป็นตัวตน สร้างเป็นเราขึ้นมา พอสร้างเป็นเราขึ้นมา เราก็กระทำในสิ่งที่ว่าเราเห็นผิด เห็นถูก เป็นบุญ หรือเป็นบาป เป็นบุญก็เป็นกุศล เป็นบาปมันก็เป็นความผูกพันอันนั้นออกไป นี่เริ่มเข้าไปถึงเหตุถึงผล เริ่มเข้าไปถึงสิ่งที่ว่าให้คุณค่ากับใจขึ้นมา

ใจนี้พลัดพราก ใจนี้ทำความผิดพลาด ใจนี้ทำให้ความเจริญขึ้นมา เห็นใหม่ เข้าถึงอาการของ ที่มันจะเริ่มต้นจากความเป็นผลอันนั้นออกไป เราต้องวิปัสสนาเข้าไปตรงเหตุการณ์ตรงนี้ พอเหตุการณ์ตรงนี้ ฝ่ายมารนั่นนะ โลกธรรมนะ ลาก เลื่อมลาก ความเลื่อม ฝ่ายมาร ความทำลาย ความทำลายต้องหมุนเวียน พยายามให้คุณค่า ให้คุณค่าในทางที่ผิด ให้คุณค่าในทางที่ผิด มันก็กว้านเข้ามา สิ กว้านเอาแต่ความเห็นผิด กว้านเอาแต่ความเห็นตัวตน กว้านเอาแต่ว่ามันมันง่าย มันทำผลลบแล้วมันจะเอาผล มันคิดแต่ผล เปรียบเทียบความเห็นของผลนี้ด้วยอารมณ์ของใจ

อารมณ์ของใจไม่ใช่ความจริง ความจริงมันเป็นความจริง ความคาดความหมาย ความคาดความหมาย ความยึดมั่นในอารมณ์ ว่าสิ่งนั้นต้องเป็นอย่างนั้น สิ่งนั้นต้องเป็นอย่างนั้น นี่เอาความคาดความหมายเข้าเปรียบเทียบไว้ แล้วก็ว่าเป็นสิ่งที่ว่า เป็นธรรมขึ้นมา ธรรมอันนี้มันเป็นความคาดความหมาย

เราต้องวิปัสสนาเข้าไปบ่อยๆ จนกว่าธรรม ธรรมคือธรรมจักรใจ คือความคิดฝ่ายดี ปัญญาจากภายในที่อาศัยสัมมาสมาธิ อาศัยหลักของใจที่ขึ้นมานั่นนะ หลักของใจขึ้นมา มันจะหมุนออกไป พอหมุนออกไป พลังงานที่หมุนออกไป ความเลื่อมกับความเจริญ ถ้าเป็นความเลื่อม เป็นฝ่ายมาร มันต้องโดนทำลายไป ความที่เป็นคงที่ ความที่เป็นของเป็นความจริง ความจริงมันต้องคงต่อการพิสูจน์

ขั้นกับความผูกพันกับขั้นที่มันรวมตัวกันเป็นอารมณ์นั้น มันเป็นความจริงมาจากไหน มันส่งเสริมขึ้นมาด้วยมาร ด้วยมารก็ด้วยตัวตนอันนั้นออกไป ความที่มันไม่เป็นความจริง มันถึงให้หลอกเราได้ ความหลอกของเราให้คิดออกมายึดมั่น เห็นใหม่ เราโดนหลอกแล้วเรายังเชื่อความหลอกของเรา แล้วหมุนไปตามความหลอกอันนั้น มันก็เป็นความหลอกไป เป็นการคาดการหมาย

โลกธรรมขณะที่กำลังจะโดนแบ่งแยกให้โลกกับธรรมนี้แยกออกจากกัน ก็ยังมีฝ่ายยึดมั่นถือมั่น ฝ่ายทำลาย ทำลายในขณะวงงานประพาศปฏิบัติใน วงงานในการที่ธรรมจักรจะเคลื่อนออกไป ก็โดนต่อต้านออกมาตลอด นี่โลกธรรมที่กำลังเผชิญกันต่อหน้า

เราเผชิญโลกธรรม โลกกับธรรมตรงๆ เลย โลกธรรมที่กำลังเกิดดับ ขณะที่เกิดดับในขั้น ๕ นั้น ในขั้น ๕ ที่ไปจับต้องนั้น วิปัสสนาจับต้องตรงนี้แล้วหมุนเข้ามา ความหมุนแล้วขับเคลื่อนไป ความขับเคลื่อนคือพลังงานที่ต่อสู้ ต่อสู้ พยายามแยกแยะ ยับยั้งไม่ให้ความคิดนั้นเติบโตเปิดโปงไปตามความเห็นอันผิด

ถ้าเป็นความเห็นถูก เป็นความจริง ถ้าพิจารณาโดยหลักของความจริง “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดาทั้งหมด” สิ่งที่มีมันจะดับไปธรรมดา คือว่ามันยึดแล้วมันต้องปล่อยโดยธรรมชาติของมัน มันจับต้องสิ่งใดๆ แล้วมันทรงตัวไว้ไม่ได้ มันอาศัยกันเกาะเนื่องกันไป โดยเป็นปัจจัยการกันไปตลอด เราคอยดูออก ดูตามเข้าไป มันต้องปล่อยวางในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง พอมันปล่อยวางออกมา เราจะโล่งออกไปเลย มันปล่อยวางอารมณ์ไว้

ปล่อยวางอารมณ์เพราะอะไร เพราะปัญญามันหมุนตามทัน ตามกระแสที่มันออกไป ขั้น ๕ ที่หมุนออกไปจนเป็นอารมณ์ เป็นอารมณ์ เป็นความคิด เป็นความคิด เป็นตัวตน อารมณ์คือตัวตน ตัวตนที่เราจับต้องอารมณ์นั้น นี่หมุนตามกันทัน อารมณ์นั้นดับ ตัวตนก็ดับ ตัวตนไม่มี ตัวตนมี เพราะมีเราไปยึด ถ้าตัวตนมันไม่มี ขั้นมันปล่อย มันปล่อยหมด ขั้นเป็นขั้น อารมณ์เป็นอารมณ์ ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกันหมด

นี่ความจริงคือมันเป็นการเกิดดับ เป็นนามธรรมอันหนึ่งเท่านั้นเอง

มันไม่ใช่เป็นตัวตนที่เราต้องไปยึดมั่นถือมั่นขนาดที่ว่า เป็นเรา เราโดนเสียดสี เราโดนเหยียบย่ำ มันจะไม่พอใจ มันจะเอาชนะ ความที่จะเอาชนะ ความที่เอาชนะก็เลยทำงานแบบสุกเอาเผากิน เพราะอยากชนะ อยากจะเอาชนะเขา ความอยากจะเอาชนะเขา มันก็เลยไม่ละเอียครอบคอบ

ความละเอียด ความรอบคอบ เห็นไหม ความพลูปลับ เราจะเห็นมาตั้งแต่โลกธรรมภายนอก โลกธรรมภายนอก เวลาเราหมุนไปตามเขา เราเชื่อเขาไปโดยที่เราไม่มีเหตุมีผล เราจะโดนเป็นเหยื่อเขา อันนี้ก็เหมือนกันในเมื่อหมุนไปรอบหนึ่ง หมุนไปรอบหนึ่ง ความคิดรอบหนึ่ง ความคิดรอบหนึ่ง เราก็ก่อนลากไป โคนลากไป เราเชื่อเขาได้อย่างไร ถ้าเราไม่เชื่อเขานั้นนะ เราไม่

เชื่อเขา เราสร้างงานของเราขึ้นมา จะลำบากลำบาก จะทุกข์ สุขกับทุกข์ โลกธรรมก็มีอยู่แล้ว ทุกข์ในการประพฤติปฏิบัติ ทุกข์ในการจะเอาชนะ เอาทำลายโลกธรรมภายใน ไม่ใช่ทุกข์โดยความเป็นเหยื่อ

ทุกข์ด้วยความเป็นเหยื่อ เป็นเหยื่อของโลก เป็นเหยื่อของหัวใจ เป็นเหยื่อของความยึดมั่นถือมั่น ก็เลสมันเกี่ยวกลืนจนแหลกแล้วนะ แล้วมันคายออกมาแล้วถึงจะเป็นเรา ทุกข์อย่างนั้นมันเป็นการทุกข์ซ้ำซาก ทุกข์ไม่มีวันที่สิ้นสุด หมุนเวียนไปในความทุกข์ที่เป็นเหยื่อของกิเลสไปตลอดเวลา

แต่ทุกข์ในการประพฤติปฏิบัตินี้เป็นการทุ่มพลังงาน เป็นการทุ่มหัวใจ ทุ่มร่างกายของเราเข้าไปต่อสู้ ความทุกข์อันนี้มันเป็นความทุกข์ที่เราควรจะมีใจ เราควรจะมีใจเพราะเราพอใจ เราจะทำลาย เราจะทำลายความเป็นตัวตนในหัวใจของเรา เราจะทำลาย ถ้าเราทำลายตัวตนในหัวใจของเราได้ โลกธรรมมันจะเอาอะไรไปสู้กับโลกธรรมภายนอกล่ะ

จะสู้กับความคิดที่เป็นโลกธรรม ยึดมั่นแล้วเป็นโลกธรรมภายใน เหมือนพระเจ้าสุปปพุทธะ ก็ไม่มี ก็ไม่มีถ้าเราทำลายของเราได้ แต่เพราะมันมีมันถึงสู้กับ เพราะมันมีมันถึงจับต้องได้ เพราะมันมีมันถึงวิปัสสนาได้ เพราะพระเทวทัตผลอ พระเทวทัตไม่กลับมาดูตรงนี้ ไม่กลับมาพยายามดูความละเอียดรอบคอบเรื่องของใจที่มันยุแห่ตะแคงให้ตัวเองมีกิเลสออกไปข้างนอก มันถึงพลาด พลาดจากงานอันประเสริฐ งานอันที่ว่าจะพ้นออกไปจากโลกธรรมที่ว่า กระทบกันได้

เราเอาเป็นครูเป็นอาจารย์แล้วเราพยายามใคร่ครวญของเรา

ทุกข์นี้ถึงพอใจ ทุกข์นี้มันถึงว่าควรจะมีใจ ทุกข์นี้เป็นการชำระทุกข์ เพื่อจะพ้นจากความทุกข์ ทุกข์เพื่อผ่อนคลายสิ่งที่ว่าไม่เป็นการสู้ต่อไป ที่เป็นข้าของโลภธรรม ๘ ที่มันครอบคลุมโลก โลกคือหมู่สัตว์ หมู่สัตว์คือเราอยู่ในใต้อำนาจของโลกธรรมด้วย ถ้าเราผ่านพ้นจากโลกธรรมอันนี้ออกมา เราถึงจะเป็นสัตว์ประเสริฐ ใจ การประเสริฐออกมา เป็นอริยบุคคลที่ประเสริฐ เห็นไหม ถ้าจะไม่อริยบุคคลมันจะไปประเสริฐตรงไหน มันเป็นเหยื่อของโลกธรรม ๘...

...ทำให้เรา หากเราหาอาจารย์ บัดนี้ บัดนี้เราได้ยินได้ฟัง มันต้องยึด ต้องยึด ต้องเกาะ ต้องยึด ต้องเกาะสิ่งที่ว่าเป็นหัวใจ หัวใจที่มันเกิดมาเป็นภวาสวะอันนี้ ภวาสวะต้องยึดต้องเกาะ เกาะมาเพื่อจะทำลาย เพื่อจะทำลาย ถ้าไม่ยึดไม่เกาะ เราจะไปทำลายตรงไหน เราจะไม่เห็นไม่ได้ พระเทวทัต

พลาด พลาดไปแล้ว เราไม่พลาด เราถึงเกาะได้ เกาะได้ วิปัสสนาได้ วิปัสสนา ด้วยพลังงานแยกชั้น
๕

เพราะชั้น ๕ ทำให้เกิดอารมณ์ ชั้น ๕ ทำให้เกิดตัวตน ชั้น ๕ ทำให้เกิดความหลงไปใน
โลกธรรม ๘ นั้น เราวิปัสสนาบ่อยเข้า ซ้ำเข้า ซ้ำเข้า ซ้ำเข้า นี่ความจริง สิ่งที่ต้องเป็นความพิสูจน์กับความ
จริง มันจะขาดออกจากโดยสังจะ โดยอริยสังจะ ขาดออกมาจนเป็นอริยสัง

อริยสัง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ทุกข์ สุขกับทุกข์ในโลกธรรม ทุกข์อันนี้เป็นอริยสัง สมุทัยคือค้นหาความทะยานอยาก
สมุทัย ความไม่เข้าใจ ความไม่รู้ เพราะว่ามันเห็นสังจะความจริง มันคงทนกับการพิสูจน์ เพราะ
หัวใจนี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐ คงทนต่อการพิสูจน์ ได้พิสูจน์แล้ว เห็นไหม นิโรธ เป็นสังจะนิโรธดับ
หมด ดับหมดเลย ดับหมดด้วยอะไร? ด้วยมรรคอริยสังจัจฉตัวนี้ ด้วยมรรค ๘

พอดับออกไปแล้ว อาการอยู่ไหน? อาการไม่มี

อาการเป็นไม่มี อาการหลุดออกไป สรรพสิ่งนี้ว่างหมด ขณาคู่ ความปล่อยวางทั้งหมด ขณาคู่
แล้วไปแล้ว ออกแยกออกแยกออกจากกัน ถึงจะมีความรู้อีกอันหนึ่งขึ้นมาว่า ความรู้อันหนึ่ง
ขึ้นมา เป็นความสุขอีกอันหนึ่ง อาการจะปล่อยทั้งหมด ความปล่อยนี้คือความจริง

ความจริงอันนี้ นี่ความคิดที่ว่าโลกธรรมเริ่มต้นไป ความตัวตนที่ติดโลกธรรมด้วยความ
หยาบๆ สิ่งที่ยาบๆ แล้วมันยังมีสิ่งที่ละเอียดเข้าไป ละเอียดสุดเข้าไป จนถึงสิ่งที่ว่า ไม่มีสิ่งที่จับ
ต้องได้ เป็นภพที่กระทบกับโลกธรรมทั้งหมด นี่มันต้องสาวเข้าไป ความสาวเข้าไป สาวเข้าไป โลก
ธรรมจากที่ว่าเป็นตัวตนนี้ มันยังทำให้เราหลงไหล ความหลงไหล ความหลงไหลความคิด ความ
ต่างๆ ที่ว่า เราจับผิด จับพลัดจับผลู จนเราสามารถแยกแยะได้ด้วยอริยสัง

ด้วยอริยสัง ด้วยมรรค ด้วยโลกธรรม ๘ กับมรรค ๘ ได้ประหัดประหารกัน ความที่
ประหัดประหาร ประหัดประหารกันบนหัวใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ประหัดประหารในท่ามกลาง
ดวงใจนั้น ดวงใจนั้นปล่อยวางไว้ ปล่อยวางทุกอย่างออกไป ดวงใจนั้นหลุดออกไป นี่เป็นสิ่งที่
เป็นสังจะ ความสังจะอันนี้เกิดขึ้นจากความขยันหมั่นเพียร จากความจริงของเรา

ความกระตอกออกมาจากโลกธรรมภายใน เราทำลายแล้ว ความหยาบๆ เข้าไป ความละเอียด เข้าไป เล่ห์กลของสิ่งต่างๆ เล่ห์กลของฝ่ายมารมันจะละเอียดเข้าไป ความละเอียดเข้าไป เป็นความ ทำให้ตัวเองลุ่มลึกคลุกคลาน

ทุกคนคิดว่า ทุกคนต้องรักตน เราไม่รักใครเท่ารักเราหรอก ต้องรักเราก่อน แล้วเราถึงเพื่อแผ่ ถึงคนอื่น เพราะมีเราถึงมีเราคิดถึงเรา คิดถึงพ่อ ถึงแม่ ถึงญาติ ถึงตระกูลของเรา นี่การทำลายตระกูล มันไปทำลายที่ไหน ตระกูลก็คือตระกูลอยู่อย่างนั้น แต่ความสกปรกของใจกับความสะอาดของใจ ต่างหากเป็นผลจากการประพฤติปฏิบัติ ตระกูลเป็นตระกูลอยู่วันยังค่ำ ตายไปแล้วยังมีสืบต่อ ยังสืบ ต่อในทะเบียน ยังสืบต่อเป็นประวัติศาสตร์ได้ ประวัติศาสตร์ว่า คนนั้นเคยเป็นตระกูล ตระกูลนั้นก็ ยังเป็นตระกูลอยู่

แต่การชำระเข้ามา นี่ฝ่ายมารจะละเอียดอ่อนเข้าไป ความละเอียดอ่อน โลกธรรมภายในมัน จะหลอกหลอนออกมาตลอด ความหลอกหลอนเข้าไป มันต้องพยายามสืบต่อเข้าไป ความสืบต่อเข้าไป เพื่อจะทำสิ่งที่ว่า สิ่งที่จะมากระทบกับโลกธรรมภายนอก สิ่งที่จะกระทบกับโลกธรรมภายนอกกับ สิ่งที่ว่าฝ่ายมาร มันกระทบกันอยู่ในหัวใจ มันถึงออกมาเป็นอาการ อาการคือเป็นอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดออกมา ความคาดความหมาย

มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ความเสื่อมอันนั้นมันมองไม่เห็นคุณค่าใด ความไม่เห็นคุณค่า ถึงว่า ความไม่เห็นคุณค่าของความเสื่อม แต่มันเข้าใจว่าความเสื่อมอันนั้นคือความไม่มี คือกิเลส หมดสิ้นไปแล้ว ความที่กิเลสไม่มี ย้อนกลับเข้าไป ความสืบต่อ ทำใจสงบเข้าไปๆ สงบเข้าไปหลายๆ คือว่า สงบเข้าไปแล้วอันนั้นจะเป็นผล นี่คือการเล่ห์เหลี่ยมของมารที่ละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป คือมันจะหลอก หลอกให้ใจดวงนั้นอยู่ในอำนาจของมารอยู่อย่างนั้นไง แต่ความจริงสิ่งที่จะมา กระทบกับโลกธรรมมันยังมีอยู่

โลกธรรมสิ่งที่เป็นส่วนหยาบนี้เป็นตัวตนใช่ไหม สิ่งทีละเอียดเข้าไปนั้นเป็นอุปาทาน อุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น ตัวตนนี้เป็นตัวตนที่หยาบ ที่เราทำลายมาแล้ว สิ่งที่เป็นอุปาทานมัน ละเอียดเข้าไปในหัวใจ เราต้องพยายามทำความสงบเข้าไปแล้วดูสิ่งนั้น เพื่อจะทำลายสิ่งที่โลกธรรม กระทบ โดนโลกธรรมแล้วทำความเกิดขึ้นมาในหัวใจเราได้ เราจะทำลายสิ่งที่กระทบกับโลกธรรม ใจ

เราต้องค้นคว้าหาสิ่งที่ว่ามันกระทบกับโลกธรรม ถ้าพิจารณาแล้วมันจะพิจารณาเห็น ถ้าจิตนั้นสงบ ความทำจิตให้สงบ ถ้าจิตไม่สงบขึ้นมามันก็เป็นโลก มันจะเป็นธรรมไปจากไหน มีลาภ เสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ความมีกับความเสื่อม โลกมันเป็นอยู่อย่างนั้น มีกับเสื่อม มีกับเสื่อม ใจมันก็ โลกกับความมีความเสื่อม ตั้งมันล้มเหลว ล้มลุกคลุกคลาน เดียวตั้งขึ้นมาได้ เดียวล้มลุกคลุกคลาน อยู่อย่างนั้น เพราะอะไร เพราะเราไม่สามารถทำความสงบเข้ามา

นี่เราทำความสงบของใจเราเข้ามาอีก เพื่อจะขุดคุ้ย ขุดคุ้ยหาความสัจจะความจริงว่า อุปาทานนะ ความที่ว่ามันอุปาทานเข้าไปเกาะเกี่ยว แล้วมันไปกระทบกับโลกธรรมนี้มันอยู่ที่ไหน ความค้นคว้าอันนั้น หาสิ่งที่เกาะเกี่ยวกับโลกธรรมนั้น แล้วพิจารณาความเป็นโลกธรรมนั้น ความเป็นอุปาทานกับโลกธรรมนั้น นี่วิปัสสนา หลุดออกไปด้วยวิปัสสนา ไม่ใช่หลุดออกไปจากการทำความสงบเข้าไปเลยๆ ทำความสงบเข้าไปเลยๆ มันจะปล่อยวางไปเลยๆ ปล่อยวางเลยๆ ปล่อยวาง แล้วมันก็เสื่อม เสื่อมแล้วก็มีคุณค่า มันก็เป็นโลกกับธรรมอยู่อย่างนั้น

โลกกับธรรมมันมีอยู่อย่างนั้น มันยังสืบทอดกันได้ สืบทอดกันได้มันก็ต้องให้ผลกับใจดวงนั้น ได้ ให้ผลกับใจดวงนั้น ดวงนั้นก็ว่าหลงไปไง หลงไป ใคร่ครวญไป ล้มลุกคลุกคลานไป ความล้มลุกคลุกคลานของใจดวงนั้นเป็นเรื่องของพญามารทำงาน เรื่องของฝ่ายมารทำงาน ถ้าเรื่องของธรรมทำงาน เรื่องของธรรมทำงานนี้มีความฉลาด มีความจงใจ มีความตั้งใจ ความตั้งใจ มรรคต้องเป็นความพร้อมใจ สติชอบ ความเพียรชอบ ความวิริยอุตสาหะชอบ ถ้ามันหลงไป มันไม่ชอบ มันพลาดจากเป้า ความพลาดจากเป้า

อาการของใจ ใจนี้กว้างขวาง ใจนี้จับต้องจนไม่ได้ มันเว้งว้างไปหมด แล้วเราจะเริ่มต้อง อาการของใจ จับต้องจันท์จากภายในที่ออกมาเป็นอุปาทานนะ สิ่งที่เป็นอุปาทานยึดมั่นถือมั่น ความยึดมั่นถือมั่น ความยึดอันนั้น ถ้าข้างนอกนี้ว่า ยึดมั่นถือมั่นนี้ให้ปล่อย เราดีมือยังปล่อย แต่หัวใจนี้ เอาอะไรไปเกาะมัน มันถึงจะปล่อยละ มันเกาะ มันจะมีสิ่งที่เข้าไปทำได้ก็เรื่องของอาการของใจแก้ไข อาการของใจ อารมณ์ที่เกิดขึ้นจากใจ แต่อารมณ์อันที่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นที่เราสร้างขึ้นมานั้นนะ แก่กันได้ แก่กันด้วยภาวนามยปัญญาจากภายใน

แยกออก ความแยกออก พิจารณาออกไป

โลกธรรมภายนอก...โลก

โลกธรรมภายใน...ธรรม

พอธรรมเจริญขึ้นมา พอธรรมเจริญขึ้น พอธรรมมีพื้นฐานขึ้น พอเจริญขึ้น วิปัสสนานั้นเป็นงาน เป็นงานปล่อยๆๆ จนขาดออกไป ความขาดออกไปนี้ ภัยอย่างหยาบ สิ่งกระทบอย่างเป็นตัวตนอย่างหยาบ อุปาทานเป็นอย่างละเอียดเข้าไป มันก็หดตัว ร่นตัวเข้าไป ความร่นตัวเข้าไปมันก็ไปอุ้งกินอยู่ภายใน

อุ้งกินอยู่ภายใน เห็นไหม สิ่งนี้กระทบอีกแล้ว สิ่งนี้กระทบกับโลกธรรม แต่มองไม่เห็น มองไม่เห็นเพราะความละเอียดลึกซึ้งเข้าไป ความละเอียดลึกซึ้งอยู่ภายในนั้น ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น ใจทรงตัวอยู่ ทรงตัวอยู่เพราะมันมีความสุขขึ้นมาพอสมควร ใจดวงนี้มีความสุขขึ้นมา โลกธรรมภายในมันเข้าใจว่าเป็นอาหารใจ ก็ดื่มกินโลกธรรมภายในไปอย่างนั้น จนกว่าจะรู้ว่า อาหารนี้มันไม่ใช่อาหาร อันนี้มันเป็นยาพิษต่างหาก ยาพิษที่ว่าให้เรานอนใจใจ

ความนอนใจอยู่ตรงนั้น เพราะคิดว่าสิ่งนี้มันเป็นคุณเป็นประโยชน์ โลกธรรมนั้นก็หลอกหลอกเหยื่อไปใจว่า “อันนี้เป็นลาภของใจดวงนี้แล้ว ใจดวงนี้ได้ลาภอย่างประเสริฐ เพราะใจดวงนี้ว่างอยู่ ว่างอยู่ เวียงว่างอยู่ตลอดเวลา ว่างอยู่ตลอด” เห็นไหม ว่าเป็นอันนี้เป็นสิ่งที่เปื้อนลาภอันประเสริฐ

ลากับเสื่อมลาภ ความเสื่อมคือความแปรสภาพ มันแปรสภาพ มันอยู่ทรงตัวมันเองไม่ได้ โลกนี้มันเป็นไตรลักษณ์ทั้งหมด สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้น มันแปรสภาพทั้งหมด สิ่งที่แปรสภาพไป แต่มันไม่เห็นตอนการแปรสภาพ มันเป็นอารมณ์ผูกพันไป ความที่เป็นอารมณ์ผูกพันไป มีก็ว่าง ว่างก็ว่าง เพราะว่างของใจ ใจมันเกาะเกี่ยวไปกับอารมณ์นั้น นี่โลกธรรมอย่างละเอียดอยู่ที่มันหลอก ใจดวงนั้นให้ใจดวงนั้นติดข้องอยู่ที่ตรงนั้นเลย

เราจะทำลายภพที่กระทบกับโลกธรรม เราเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ประเสริฐ จะโดนโลกธรรมกระทบขนาดไหนก็ไม่หวั่นไหวไปกับโลกธรรมนั้น โลกธรรมกระทบขนาดไหนเพราะอะไร เพราะกระทบไม่โดนใจดวงนั้น แต่ขณะที่ประพฤติกปฏิบัติมันมีอยู่ แต่มันโดนสิ่งที่ว่าถ้าธรรมเจริญขึ้นมา มันหลบใจ

สิ่งที่ฉลาดเหนือสิ่งอื่นๆ คือพญามาร ฝ่ายที่เป็นมารจะทำให้ใจนี้หลบหลีกออกไป หลบหลีกออกไปแล้วก็หลอกกินไปในหัวใจนั้นนะ หลอกกินไปในหัวใจ คือว่าหลอกให้ใจดวงนั้นเศร้าหมองไปพร้อมกับความที่หัวใจดวงนั้นโดนอวิชา โดนพญามารปกคลุมอยู่ ความเศร้าหมอง

ความสว่าง ความว่างนั้น เราไม่เคยเห็น ไม่เคยพบนี้ ความว่างขนาดนั้น เราคิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ประเสริฐ เราเข้าใจเราคิด มันเป็นอาการของใจ ความที่เป็นอาการของใจ อาการ อาการเป็น ความขาดความหมาย อาการนั้นก็แปรสภาพ

โลกธรรม เจริญแล้วเสื่อม คู่กันอยู่แล้วใน ๔ คู่ นี่เป็นไป สุขกับทุกข์ก็อยู่ในนั้น สุขคือความที่มันพอใจความว่างนั้น ความทุกข์คือความมันแปรสภาพ มันหลุดไม่หลุดมือไป ความหลุดไม่หลุดมือไป พอเห็นความนั้นออกไป นี่ถึงจะเริ่มค้นคว้า เริ่มค้นคว้าความเห็นจากความรู้สึกที่เป็นละเอียด ที่ว่าเป็นภวาสวะ เป็นภพ เป็นสิ่งที่กระทบอย่างละเอียดที่กระทบกับโลกธรรมนี้อยู่ที่ไหน เวลาเรากระทบกับโลกธรรมภายนอก มันสะท้อนเลื่อนลั่น มันทำความเศร้าหมอง ทำความทุกข์ ทำให้เราเจ็บปวด เจ็บปวดแสบร้อนอยู่ในหัวใจของเรา มันละเอียดเข้ามา เวลามันสะท้อนกลับมาในหัวใจ เราก็ค้นคว้ามา แต่จริงสิ่งที่ละเอียดอ่อนอยู่ภายใน มันกระทบกับความเห็นภายในมันอยู่ที่ตรงไหน

พอกันเจอ ค้นเจอ ตัวนี้เป็นตัว...ถ้าค้นเจอ ค้นด้วยอะไร? ค้นด้วยความเพียรชอบ การงานชอบ ความระลึกชอบ ความเห็นดำริ ต้องมีความดำริย้อนกลับเข้ามา ถ้าไม่มีความดำริมันส่งออกมา พลังงานของใจจะส่งออกไปข้างนอก ไปตามโลกธรรมอันนั้น กินเหยื่อเขาไปตลอด

แต่พอกันกลับ ย้อนกลับเข้ามา ความย้อนกลับ มันถึงจะเข้าไปถึงตัวที่สะท้อนกับภพไป พอจับต้องได้ สะท้อนเลื่อนลั่น ความสะท้อนเลื่อนลั่น เห็นไหม ภพอย่างละเอียดที่มันกระทบมานะ จับภพอันนี้ได้แล้ว จับภพอันนี้ได้มันก็เป็นโลกธรรมภายใน เป็นโลกธรรมของกามราคะ มันก็จะต้องคืนรนเปลี่ยนแปลง คืนรน ความคืนรนของใจดวงนั้น ความคืนรนของพญามารที่มันจะเอาความอยู่รอดของมัน

ความมีลาภ ความเสื่อมลาภ มีลาภ เสื่อมลาภมันต้องให้ค่ากัน หลอกหลวง ต้มตุ๋นในตรงนั้น ต้มตุ๋นมาก เราเข้าใจว่าเราพยายามทำคุณงามความดี เราเข้าใจว่าเราสร้างสมบุญญานุการเพื่อจะให้ใจดวงนั้นจะพ้นออกไปจากกิเลส แต่ความคิดเวลาวิปัสสนาไปแล้วมันไปกว้านเอามาทุบหัว กว้านเอามาทุบหัวจนคิดตามมันไป

ความคิดตามกิเลสไป หมายถึงว่า มันหมุนตามกิเลสไป กิเลสพาไป “ตรงนั้นสำเร็จแล้ว ตรงนั้นวางแล้ว ตรงนั้นปล่อยแล้ว แค่นี้เป็นสิ่งที่ว่าธรรมเป็นอย่างนี้ ความจริงเป็นอย่างนี้”

เราก็เชื่อเพราะอะไร? เพราะเราได้ทำไง เราได้วิปัสสนา เราได้ใช้พลังงานไป พอกำลังพลังงานไปมันทั้งเหนื่อย ทั้งอ่อน ทั้งล้า ทั้งใช้ ทั้งเหนื่อย ทั้งทุกข์ ความเพียรมันทุ่มใส่เข้าไปทั้งชีวิต ใจ ความที่เราทุ่มชีวิตเข้าไปเพื่อจะทำลายภพที่กระเทือนกับโลกธรรม เพราะเรามีเป้าหมายของเราว่าเราจะทำ ชักอึดตามากิจิฐฐิออกมาจากใจให้ได้ ใจ ความละเอียดสุดของสิ่งที่ว่ากระทบกับโลกธรรม อันนั้นออกมาจากใจให้ได้ เรา เรืองโลกธรรมภายนอก เป็นโลกธรรมภายนอก เราก็พยายามทุ่มทั้งชีวิต ความทุ่มไปนี้ นี่อันนี้คืองาน

งานที่เราทำเข้าไป งานที่เราต่อสู้ งานที่เราพยายามขึ้นมา พลังงานของใจนะ การงานของเราของโลก การงานที่ว่าเราทำกันว่าสุดยอดของงาน มันไม่เหมือนกับการทุ่มใจขนาดนี้หรอก งานที่ขนาดว่านักบริหารที่บริหารใหญ่ขนาดไหน เขาคิดบริหารทั้งประเทศชาติ เขาบริหารไปเถอะ บริหารส่งออก เขาคิดแล้วเขามีคนทำ เขากำหนดนโยบายได้แล้วก็หมุนไป อันนี้มันเป็นเรื่องตัวต่อตัว ระหว่างธรรมกับกิเลส โลกกับธรรมที่มันต่อสู้กันอยู่ภายใน มันจะเอาใครไปทำแทนละ มันก็ทุ่มทั้งชีวิต พอทุ่มทั้งชีวิต ความเหนื่อยยากของการกระทำ พอมันถึงจุดหนึ่ง พอมันปล่อย มันปล่อย มันปล่อยชั่วคราว อันนี้เราจะเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็น สิ่งนี้เป็นธรรม

ความคัมตุ้น ความหลอกลวง จากความละเอียดอ่อน เราเห็นโทษจากโลกธรรมภายนอก แต่ความสรรเสริญ ความนิทา จากข้างนอกเขาสรรเสริญกันนะ เขานิทาทำกัน เราก็ไปคิดว่าข้างนอกเขาสรรเสริญนิทาทำกัน

แต่เวลาเราสรรเสริญตัวเราเองละ มันให้ค่าตัวมันเอง มันสรรเสริญไหม มันให้คะแนนตัวเอง ใจ ให้ว่าสิ่งนั้นเป็นคุณค่า นี่โลกธรรมภายใน ความละเอียดของโลกธรรมภายใน สิ่งนี้ให้คุณค่าว่า “ตรงนั้นเป็นภพ ตรงนี้เป็นชั้น ตรงนี้เป็น...” นี่มันให้ค่าเข้ามา

แล้วสรรเสริญมันคู่กับนิทาสิ เวลามันพลาดไป มันเสื่อมสภาพไป นั่นนะ พอนิทาไป พอนิทา นิทาตัวเองนะ “เราไม่ใช่เราอดุตรีหรือ เราทำความผิดพลาดหรือ” สิ่งนี้มันจะเป็นความที่ว่าจะส่งเสริมใจขึ้นมา มันกลับทำให้ใจมีศัตรู มีเหตุการณ์งานที่จะเลาะ มีความข้องใจ ใจเข้าไปข้องกับสิ่งนั้นใจ ไปข้องกับสิ่งที่ว่าเราทำความผิดพลาด เราทำอะไร มันจะผิดพลาด มันก็เป็นสิ่งที่เราไม่เคยทำ มันจะผิดพลาดก็เป็นความหลง มันเป็นความหลง มันจะพุดมันจะอวดอะไรออกไป

นั่น วินัยยกเว้น ยกเลยเพราะในการประพฤติปฏิบัติ ในการก้าวเดินนั้นจะมีการเดินผิดเดินถูกไปตลอด คนที่ทำงานผิด ทำงานถูกนั้นควรจะให้โอกาส ควรจะสรรเสริญเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผ่านเรื่องของกิเลสมาทั้งหมด เปิดช่องว่างธรรมวินัยไว้ให้เราก้าวเดิน ไม่ใช่ว่างธรรมวินัยไว้ให้เราอันตรัส เราไปแล้วเอาหวัชฌณูเขาไปไหนไม่รอดใจ แต่กิเลสมันเป็นอย่างนั้น กิเลสมันหลอกหลวง กิเลสมันตมตุนให้เราเป็นไป เราจะหลอกหลวง เห็นไหม นี่โลกธรรมภายใน

โลกธรรมภายนอกน่ากลัวเพราะว่าเราไม่สามารถที่เราจะไปยับยั้งสิ่งใดๆ ได้เลย มันเป็นกระแสโลกที่ไหลออกมาแล้วมันเชื่อตามกันไป ไปขวางกระแส เราก็เจ็บปวด แต่โลกธรรมภายในมันเป็นเรื่องของเรา มันหลอกหลวงเรา หลอกหลวงเพราะความเราไม่รู้ หลอกหลวงเพราะเราอ่อนแอกว่า หลอกหลวงเพราะใจเรา ประสบการณ์เราไม่พอ เราต้องภาวนาซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ความภาวนาซ้ำแล้วซ้ำเล่าตรงนี้รุนแรง รุนแรงและลำบาก ลำบากเพราะการต่อต้านมันจะรุนแรง การต่อต้าน นางตัณหา นางอรดี ลูกของพญามาร ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันรุนแรงกว่าสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ความโลภ ความโกรธ ความหลงนี้ทำให้เราแปรปรวน เราแปรสภาพ เพราะมันหลงไหล คำว่า “หลง” ถึงจะโกรธก็หลง ถึงจะโลภก็หลง ความหลงละเอียดอ่อน ความหลงนี้ไม่เข้าใจ ความหลงทำให้เกิดพลาด

ความหลงทำให้เกิดพลาด เราก็ต้องพยายามอดสาหะ ความพยายามอดสาหะนั้นเป็นยอด ยอดอาชาไนย เป็นยอดคน เป็นยอดประพฤติปฏิบัติ เป็นยอดของดวงใจใจ ดวงใจที่จะพยายามจะพัฒนาขึ้นมา ดวงใจนั้นเข้าถึงศัตรู เข้าถึงการสู้รบ เข้าถึงสงครามอันใหญ่ ดวงใจดวงนั้นจะทำลายสิ่งที่เป็นพื้นฐานที่จะไปกระทบกับข้างนอกนี้ให้ทำลายออกไปได้ เราก็ต่อสู้เข้าไป

ความต่อสู้อันนั้นมีเสมอ มีชนะ มีแพ้ มีแพ้ส่วนใหญ่ เริ่มต้นแพ้ก่อน แพ้แล้วถ้ามีความอดทน แพ้แล้วถ้าพยายามหาญเข้าสู่ แพ้แล้วพยายามตั้งตัวใหม่ แพ้แล้วพยายามตั้งตัวใหม่ เจริญขึ้นมาให้ได้ จนเสมอ เสมอบ้าง แพ้บ้าง เสมอบ้าง แพ้บ้าง แล้วก็เริ่มชนะเข้าไป ชนะเข้าไป พอชนะเข้าไป มารพยายามจะหลบเลี่ยง หลบหลอกออกไป นี่คือการ อาการที่เป็นไปนี้เป็นอาการที่จับต้องได้ เป็นอาการที่อธิบายได้ อธิบายได้เพราะอะไร เพราะมันเห็นซึ่งๆ หน้าว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้นนะ แล้วก็ปล่อย

ความว่า เราปล่อยแล้ว ปล่อยแล้ว ปล่อยแล้ว นี่ไง หลอก ความหลอกในการหลบ กิเลสหลบ แล้วก็หลอกซ้ำอีกชั้นหนึ่ง กิเลสหลบแล้วหลอกนะ ไม่ใช่ชนะแล้วหลอก แพ้แล้วก็หลอก หลอกเพื่อจะให้เราปล่อยวางไง หลอกเพื่อให้เราจะไม่ทำงานตรงนั้น หลอกเพื่อจะไม่ให้เราชำระมันให้ได้

ความละเอียดรอบคอบของเรา ทำซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไป มันขาดออกกระป๋องลั่นนะ ถ้าขาดออก กระป๋องลั่นเลย กระป๋องลั่นเพราะอะไร เพราะโลกธรรมภายในมันจะไม่ไปกระทบกับโลก ธรรมภายนอกอีกเลย มันจะหลบซ่อนตัวอยู่ พอครีน! ออกไป พอครีน! ใจนี้หลุดออกไป สิ่งที่จะกระทบกับโลกธรรมภายนอก ไม่มี สิ่งที่จะพาไปเกิดอีกไม่มีแล้ว ไม่มี ในกามภพหลุดออกไปเลย หลุดออกไป มันเข้าใจเรื่องของกามภพ เห็นไหม เข้าใจกามภพ

แต่โลกธรรมนี้ครอบคลุมเข้าไปถึงในวิภวาน วิภวະ วิภวະเป็นที่อยู่ของพรหม พรหมนั้นยังมีที่อยู่ โลกธรรมยังไปครอบ ครอบตรงนั้น ครอบตรงไหน? ตรงเจริญแล้วเสื่อมอย่างเดียว เจริญแล้วเสื่อม เห็นไหม ถึงว่ายังเป็นตรงนี้ เป็นตัวภพ เป็นอนุสัย เป็นสิ่งที่กระทบที่จะกระทบออกมา เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อมอยู่

การค้นคว้าหาสิ่งที่พยายามเจอโลกธรรมภายนอก ต้องค้นเข้าไป หยาบ กลาง ละเอียด ความ หยาบ กลาง ละเอียด เราก็ว่าละเอียดแล้ว เราก็นับเอาสิ สิ่งนั้นไม่มี สิ่งนั้นไม่มี มันไม่กระทบสิ่งใด... สิ่งนั้นแหละมันอันตราย คุณคลื่น คลื่นวิทยุ คลื่นทีวีก็ส่งมา ไม่เห็นตัวนะ แต่ถ้าเครื่องรับมันรับได้ มันออกได้หมด มันออก เสียงจะให้ดังขนาดไหนก็ได้ ถ้ามันรับภาพได้มันจะให้ภาพคมกล้ำอย่างไร เราพยายามแต่งขึ้นมาได้ เห็นไหม ไม่มีตัวตน แต่เป็นคลื่นมา เป็นคลื่นมาได้ ใจนี้ สิ่งทีละเอียดสุดนี้มันก็ไม่มีตัวตน มันไม่มีสิ่งที่จะจับต้องมันได้ แต่มันสามารถสื่อเข้ากับโลกธรรมได้

ค้นคว้าเข้าไป ความค้นคว้าสิ่งนั้น ถ้าค้นคว้าจนจับต้องสิ่งนี้ได้ จับต้องนะ จับต้องสิ่งนี้ได้ สิ่งที่ว่า เป็นคลื่นมา เป็นคลื่นมา เครื่องมือมันจะพร้อมอย่างไร เครื่องมือมันจะพร้อมเพราะว่าเราจงใจ เราตั้งใจ

มหาสติ มหาปัญญา จนเป็นอัตโนมติ เป็นญาณหยั่งรู้ ความเฝ้ามองอยู่ การเฝ้ามองหาคคลื่น เห็นไหม เครื่องมือสิ่งที่เขาทำงานกับวัตถุ อย่างเช่นสร้างบ้านสร้างเรือนนะ ค้อน สิ่ว เขาต้องเป็นเครื่องมือกระทบกับสิ่งที่ป็นวัตถุ นี่ใช้เครื่องมือหยาบๆ เครื่องมืออย่างทีจับสิ่งที่ละเอียดเข้าไป มันจะละเอียดเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ใจเราจะละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ ภพจะละเอียดเข้าไป ธรรมะละเอียด

เข้าไป อริยสัจก็ละเอียดเข้าไป มรรค ๔ ผล ๔ ละเอียดเข้าไป ความที่ละเอียดเข้าไปจนเป็นญาณหยั่งรู้ ญาณที่พยายามจะหาค้นสิ่งที่มากระทบกับโลกธรรมภายนอก

พอมันจับต้องได้ สิ่งที่ต้องได้นี้คือตัวภพ สิ่งนี้คือตัวตน คือตัวอนุสัยใจ คือตัวอัตตานุทิฎฐิ ที่ว่าอัตตาฯ อัตตามันเกิดจากตรงนี้ ตรงนี้มันเป็นอัตตา อัตตานุทิฎฐิ ถึงมันจะว่างหมด

ในพระไตรปิฎกว่า พวกพราหมณ์มาถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

“ดูโลกนี้เป็นความว่างอยู่ ข้าพเจ้ามองโลกนี้เป็นความว่างอยู่ เป็นความว่าง ว่างนี้ถูกต้องไหม”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ว่างอยู่ โลกนี้ว่างอยู่ ต้องปล่อยโลกนี้เป็นโลกเขา เราต้องว่า ที่โลกนี้ว่างเพราะใครไปบอกว่าสิ่งนั้นว่าง อัตตานุทิฎฐิคือตัวจุดที่มองเห็นความว่างนั้น กลับมาถอนตรงนี้” หลุดปั๊บ พอดถอนหลุดออกไป นั่นนะ สิ่งที่มากระทบกับโลกธรรมไม่มี ความที่จะไปกระทบกับโลกธรรมอีก ไม่มีเลย ว่างหมด ถึงจะมีชีวิตสังขารอยู่ก็ต้องอยู่กับโลกธรรมเขาไป อยู่กับโลกธรรมเขาไป โคนโลกธรรมเขาติดैनขนาดไหน นั่นเป็นเรื่องโลกธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถอนอัตตานุทิฎฐิแล้ว พ้นจากโลกทั้งหมด แต่อยู่ในโลกธรรม เห็นไหม นางจิณฺจมาณวิกา นั่นนะ เขาว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนแต่คนอื่น สอนแต่คนอื่น สอนเขาทั่วไปหมด ทำไมตัวเองสร้างเหตุไว้ที่นางจิณฺจมาณวิกา ทำไมไม่มอง

พระพุทธเจ้าบอกเลย บอกว่า เรื่องระหว่างสองคน เรารู้กันระหว่างสองคน

พระพุทธเจ้าไม่สนใจ โลกธรรมนี้เป็นโลกธรรม ไม่เกี่ยว มันเป็นเรื่องข้างนอก มันเป็นเรื่องความเป็นไปของโลก แต่ธรรมที่ว่าไม่มีส่วนเข้าไปกระทบอันนี้ ปล่อยวางได้หมด

สิ่งที่แก้ไขได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะสอน อย่างพวกพราหมณ์ที่ว่าเข้ามาติดैनนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้แจงจนให้เขาเห็นความเห็นผิดกลับมาเป็นความเห็นถูกต้องได้ แต่พระเทวทัต สิ่งที่ทำนั้น กับสิ่งที่ว่านางจิณฺจมาณวิกาทำนี้ มันเป็นเรื่องว่าเขาทำมาด้วยกรรมของเขาที่รุนแรง สุดท้ายแล้ว ธรณีสูบไปทั้งหมดเลย สูบไป เห็นไหม

ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เมตตาสงสาร

เมตตาสงสาร เมตตามาก เมตตานี้คำจูนโลก แต่สิ่งที่มันเกิดขึ้นนั้น เพราะเป็นกรรมของเขา เขาสร้างกรรมของเขา เขาทำของเขา แล้วแต่กรรมของสัตว์

ศาสนานี้เป็นศาสนาที่ประเสริฐ โลกธรรมนี้ครอบคลุมโลกไว้ทั้งหมด แต่เราจะถอนใจนี้ออกมา ใจนี้ออกจากอึดตามุทิกฐิ จนไม่มีสิ่งใดเข้าไปกระทบกับใจดวงนี้ได้ โลกธรรมนี้มันจะมากระทบกับใจดวงนี้ไม่ได้เลย ใจดวงนี้อยู่กับโลกไปด้วยความเป็นภาระเฉยๆ ความเป็นภาระหน้าที่ที่จะทำให้โลกนี้เจริญไป ทำภาระหน้าที่ว่าสิ่งที่ว่าป็นขึ้นาให้โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสำเร็จมาเป็นพระอรหันต์ ๑ องค์ สร้างสมบุญกุศล สร้างสมความเป็นบุญเป็นกุศลให้กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามนะ ไม่ใช่ให้กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มาเอาส่วนแบ่งจากคุณงามความดีจากใครทั้งสิ้น แต่พระอัครสาวกต่างๆ ที่พึงธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วประพฤติปฏิบัติธรรมตามนั้น นั่นนะ เป็นผลงาน เป็นที่เป็นเครื่องยืนยันกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป นั้นสร้างบุญกุศลอย่างนั้น เห็นไหม สร้างบุญกุศลเพื่อสร้างคุณงามความดี ให้กับศาสนา ให้เรื่องศาสนานี้เป็นสัจจะความจริง

สัจจะความจริงจากการประพฤติปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัตินี้เป็นปฏิบัติบูชา “ทาน ศีล ภาวนา” ทานนี้เป็นการชำระความตระหนี่ถี่เหนียว เป็นความเริ่มต้น เราจะเริ่มต้นขึ้นมา เรามีทาน มีศีล ศีลทำใจให้ปกติ พยายามทำใจของเราให้ปกติเพื่อไม่ให้โลกธรรมนี้เข้าไปกระทบจากภายใน มีภาวนา ภาวนาถอนอึดตามุทิกฐิจากในหัวใจนั้น พ้นออกไปจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นผ่านออกไปทั้งหมด พอผ่านออกไปทั้งหมด นั้นถึงเป็นสัจจะความจริงในศาสนาพุทธเรา

เราเป็นคนคนหนึ่ง เราเป็นนักบวช เราบวชแล้วเราประพฤติปฏิบัติ เราต้องย้อนกลับมาดูใจของเรา สรรพสิ่งต่างๆ เรื่องข้างนอกนั้นมันเป็นเรื่องสัพเพเหระ เป็นการอยู่กัน ครอบครัวยุคครวครวหนึ่งต้องอยู่กันโดยส่วนรวม วัดวัดหนึ่งต้องอยู่กันโดยสงฆ์ ความกระตือรือร้นโดยสงฆ์นั้นมันกระตือรือร้นไปหมด แต่ความกระตือรือร้นนั้นเป็นความกระตือรือร้นภายนอก ยังกระตือรือร้นได้ขนาดนั้น แล้วเรื่องของใจละ เรื่องของใจทำความสงบเข้ามา มันถึงมีความละเอียดอ่อน

ครอบครัวนั้นใครเป็นคนใดคนหนึ่งมีความผิดพลาดไป ในครอบครัวนั้นพากันเสียใจไปหมด เห็นไหม ต้องแก้ไขให้คน คนนั้นกลับมาเป็นคนดี ให้คนคนนั้นกลับมาอยู่ในครอบครัวนั้น

แล้วครอบครัวนั้นจะมีความสุข วัดก็เหมือนกัน วัด ถ้าพระทั้งหมดอยู่ร่วมกันมีความสุขขึ้นมา มันก็จะเป็นความสุข ความสุข ความสุขนี้เป็นพื้นฐานเพื่อจะให้ประพฤติปฏิบัติใน

ใจ ใจถ้ามีความอยากจะทำประพฤติปฏิบัตินี้ มันต้องมีสิ่งที่พร้อม สิ่งทีพร้อมหมายถึงว่าสัปปายะ ๔ สัปปายะ ๔ สถานที่สัปปายะ หมู่คณะสัปปายะ อาหารสัปปายะ ครุบาอาจารย์สัปปายะ สัปปายะคือสถานที่ควรแก่การงาน สัปปายะเป็นชัยภูมิที่ควรพอดีที่เราจะเริ่มต้นจากการงานนั้น

ถ้ามีสัปปายะขึ้นมามันก็ทำได้ง่าย ถ้าสัปปายะนั้นไม่สมควรเลย สัปปายะนั้นเป็นสิ่งที่ว่ากระทบกระทบกัน มันเป็นการกวนกันตั้งแต่เริ่มต้น ถ้ากวนกันตั้งแต่เริ่มต้นแล้วมันจะประพฤติปฏิบัติไปถึงที่สุดได้อย่างไร ใจมันควรจะสงบ เป็นไปได้อย่างไร โลกธรรมภายนอกเป็นโลกธรรมภายนอก โลกธรรมภายในเป็นโลกธรรมภายใน ถ้าโลกธรรมภายนอกมันรุนแรงอยู่ โลกธรรมภายในมันจะสงบมาจากไหน

ถ้าโลกธรรมภายนอกมันรุนแรงอยู่ มันก็เป็นเรื่องของโลก ถึงต้องหลบลบสัปปายะ ถึงต้องหลบลบเข้าป่าเข้าเขาเพื่อจะหาที่ประพฤติปฏิบัติของเรา เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องหาที่สมควรกับของเรา เราหาที่สมควรแล้ว เราต้องพยายามทำ พยายามทำขึ้นมา เพราะเป็นโลกธรรมภายใน โลกธรรมภายนอกเราหลบมาแล้ว เราหลบจากกระแสเข้ามาทั้งหมดเลย ใครจะติฉินนินทา ใครจะว่าไม่สู้โลก จะหนีโลก จะเป็นอย่างไร นั่นเป็นโลกธรรมทั้งหมด ปลอมมันไว้ข้างนอก

แล้วหัวใจของเรา ดูที่ว่ามันพอใจไหม พอใจในการกระทำไหม มันจะยอมรับสิ่งที่เราว่าเราว่าดีๆ โลกธรรมภายในจะเริ่มกระทบ กระทบเข้ามา เหมือนพระเจ้าสุปปพุทธะนั้น พระเจ้าสุปปพุทธะจนทำความสงบเข้ามา เหมือนกับพระเทวทัต ถ้าพระเทวทัตไม่ยกขึ้นวิปัสสนาก็หลงไปอีก

เราก็ต้องยกขึ้นมา ยกขึ้นวิปัสสนา ถ้ายกขึ้นวิปัสสนาเข้าไปก็ผ่านเป็นชั้นเป็นตอน เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป โลกธรรมภายในก็ละเอียดเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ก็โดนชำระ ชำระด้วยอริยสัจ ด้วยมรรคอริยสัจจ ทำลายสิ่งที่กระทบกับสิ่งที่กระทบภายนอก สิ่งที่มีส่วนภายในที่รับเชื่อได้ กระทบกับสิ่งที่ภายนอก เราทำลายไปหมด ทำลายไปหมด ทำลายจนหมด จนถอนอรรถาภิธานนี้มันก็เป็นการทำงานที่ถูกต้อง เป็นการเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วได้เจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนานะ

เราเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา พุทธศาสนานี้ เป็นพระธรรม ธรรมะคำสั่งสอนนี้เป็นสิ่งที่ประเสริฐ รุ่งเรืองในศาสนาหมายถึงใจมันเป็นธรรม ใจที่เป็นธรรม เห็นไหม ใจที่ไม่เป็นธรรม ใจที่มีผิด โลกธรรมมันปกคลุมอยู่ เราไม่สามารถชำแรกแจกธรรมได้ แต่ใจที่เป็นธรรมมันเข้าใจเรื่องของธรรม มันเห็นเรื่องของโลกธรรมด้วย เห็นธรรมของหัวใจด้วย สิ่งใดควรเป็นประโยชน์มันจะสืบทอดมาเพื่อประโยชน์ สิ่งใดถ้าไม่เป็นประโยชน์มันจะหลบเข้ามา

หลบเข้ามา เห็นไหม หลบจากโลกธรรมเข้ามา ถ้าไม่มีธรรมนะ หลบเข้ามาแล้วโลกธรรมมันจะเข้ามาชน เข้ามาทำให้ใจดวงนั้นหวั่นไหวไปกับโลกธรรมนั้น แต่เพราะมีธรรมในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงได้หลบ หลบจากโลกธรรมออกมาได้ หลบจากโลกธรรมเพราะโลกธรรมนี้ก็ต้องอยู่ครอบคลุมโลกต่อไป แต่ใจดวงนี้ เฉพาะดวงที่ประพฤติปฏิบัติ ดวงที่เป็นธรรมเท่านั้นที่พ้นจากโลกธรรม

แต่โลกธรรม โลกนี้คือหมู่สัตว์จะอยู่ต่อไป ศาสนานี้ ๕,๐๐๐ ปีสิ้นไป หมดศาสนาไปแล้วว่างจากศาสนา พระศรีอริยเมตไตรยก็มาตรัสอีก โลกนี้ก็ไม่บูบสลาย ไม่ทำลายไป เวียนไป เวียนมา ความเสื่อม ความเจริญของโลกที่มันแปรสภาพในทวีปต่างๆ มันจะเป็นไปอย่างนั้น สัตว์โลกยังต้องมาเกิด สัตว์โลกยังมีที่อยู่ ไม่ต้องห่วง เราต้องห่วงว่า การเกิดนี้เกิดขึ้นมาพร้อมกับความรู้ ความรับสภาวะทุกข์ทั้งหมด เราต้องเป็นห่วงว่าความไม่เกิด เกิดมาในชาตินี้เป็นชาติที่ว่าเราเกิดมาแล้วแล้วจะทำอย่างไรให้มันอัฏฏคานุกูลฐินี้หมดพ้นออกไปจากใจ

พ้นออกไปจากใจ พอฟ้นไปจากใจ ใจนี้เป็นธรรม เห็นไหม ใจนี้เป็นธรรม ใจนี้ก็ไม่เกิดอีก นั่นนะศาสนาถึงเจริญ เจริญในใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงเป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนประกอบที่ว่า เพราะมีศาสนา มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจดวงนั้นได้อาศัยศาสนา ได้อาศัยการประพฤติปฏิบัติเข้าไป ถึงเข้ากันได้ เข้ากันถึงเป็นพยานยืนยัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระอริยสาวกต่างๆ เป็นเครื่องยืนยันกันมาตลอดว่า ศาสนานี้มีมรรค ศาสนานี้มีผล มรรคคือเหตุเครื่องดำเนิน ผลคือในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง ผลคือใจของพระอริยะอัครสาวกต่างๆ ที่เป็นพยานกันมา เป็นพยานกันมาจนมาถึงปัจจุบัน เราก็จเข้ามาพบพระพุทธศาสนา

เราเข้ามาพบพระพุทธศาสนาแล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติด้วย เราได้ออกบวชเป็นพระด้วย มันก็ต้องมีกำลังใจว่าอันนี้เป็นอำนาจวาสนาอย่างประเสริฐ เป็นนักรบ อยู่ในสนามรบ เป็นนักรบที่จะ

รบกับความเป็นจริงในหัวใจของตน นักรบภายนอก รบเพื่อชาติเพื่อประเทศนั้นอีกส่วนหนึ่ง นักรบภายในนั่งอยู่ที่ไหนก็รบได้ นั่งอยู่ไหนหัวใจมันเกิดกิเลสตลอด นั่งอยู่ที่ไหน...(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)